

Мирјана Булатовић

РОМАНЧИЋ О ПОШТЕЊУ

*

До-бро! Мама ми је обећала да ће ми, ако данас прочитам ову мајушну књигу, купити три ”киндер јајета“. Тата ми је обећао једно јаје, без икаквих услова. (Брига тату за услове!)

Почињем. Мама ми је објаснила да се човек од свих других бића на нашој планети разликује по неколико важних ствари. Једна од њих је *моћ говора*. Та *моћ*, ако закржља, постаје *немоћ*.

Читање лепих књига служи томе да се развије моћ говора, да се продрма памет, да се напуни душа.

Шта је душа? Више пута сам чуо објашњење, али ми још није јасно. Душа је тешка тема. Целог живота ћемо је помињати, најавила је мама.

Баш је одабрала дан за читање! Бар да пада киша! Матија, Тадија и Лара не морају да читају, могу да трче за лоптом. Три пара ногу трче по сасушеном лишћу које крцка, и ја их гледам са свог прозора, уместо да гледам у књигу...

У реду. ”Програмирање мозга. Књига о штетности телевизијских реклама.“ Мама каже да ми није рано, напротив. Крајње је време да прочитам ову лепу књигу. ”Писана је негованим језиком и стилем. Садржи драгоцену упутства за живот деце. Одрасли су безнадежни.“

Да видимо.

*

Драга децо! Ја вас волим! Зато вам и пишем ову књигу. То сам морао да вам кажем одмах и отворено, јер изгледа да ви не разумете баш најбоље ко вас воли а ко не.

На пример, верујете да је играчка ”Гавран Гаврило“ измишљена да би улепшала ваше детињство, али, нажалост, није тако. Измишљена је како би се вама, лакомисленој дечици, измамио новац! И албуми за сличице због тога постоје. И сличице свих врста. Десет по десет динара, сто по сто – колико новца једно лепо васпитано дете годишње баџи? За хрпу којештарија! А родитељи – раде ли, раде! Од јутра до мрака! Једва се виђате... Родитељи свој живот дају за новац, а ви од тог новца често штркате и купујете бесмислице.

*

Пази, стварно! И ја сам овог месеца накуповао неке стварчице, које су ме занимале дан-два. Каткад ни пола дана! А тако силно сам желео да их купим! Заљубим се у играчку и – готово. Умрећу ако је не купим! Тата, дај паре! Мооооолим те! Тата да. Мама не да тако лако. А, не, морамо да размотримо тај мој занос...

Заносила се и она пре тридесетак година. И она се једном страшно заљубила на први поглед, у плавооку гумену лутку, која је седела у излогу продавнице. Стидела се да својим родитељима тражи новац за ”обичну играчку“, па је решила да се стрпи и сачека да љубав према лутки свене. Седам дана је, дан за даном, стајала крај своје миљенице и посматрала је кроз стакло, замишљајући како је мајчински грли, а предивно гумено биће јој узвраћа љубав.

Најзад јој је досадила ова улична размена нежности. Моја мајка је, са седам година, већ знала да човеку све на свету досади. Открила је бесплатан начин ослобађања срца од љубави према разним заносним предметима. Тако је олакшала живот својим родитељима. Није била скупо дете.

*

*Дирљиво је ваше поверење у свет одраслих!
Замислите да на сваком пакетићу кристал шећера, без којег
нема кремпита ни шненокли, пише: ШТЕТНО. ХРАНА ЗА
БАКТЕРИЈЕ.*

*Децо, то је сушта истина! У белом, рафини-
саном шећеру, после мукотрпне прераде, не остаје ништа
што би користило људском организму. Све му штети.
Само се глупо чуло укуса радује.*

Зато сам написао овакву песму:

С Л А Т К И Ш И

*Моја уста баиш воле слатко,
али то телу здраво није;
Груба наука каже кратко:
шећер је храна за бактерије!*

*Како ми непца уживају
док белу чоколаду топе,
а бактерије дижу грају
и радују се: биће клопе!*

*Познајем једног директора шећеране. Куне ми се
да и он, са свим својим укућанима, једе штетни, бели шећер,
а не кудикамо бољи, жути. Бели његовој дечици лепше
мирише. Не сећам се (давно сам га јео) да ли бели шећер има
икакав мирис. Није важно. Штетан је. Зато, кад на
телевизији видите рекламу за бели шећер "Дечја радост",
сетите се ових мојих речи, и у самопослузи посегните за
смеђим шећером "Средња жалост". Ваше тело ће вам бити
благодарно. Брзо ћете се навићи на мало другачији и много
здравији жути шећер.*

*А тек сокови! Сокови су посебна прича! Кад
пристигнеш на журку и спазиш низ жутих, наранџастих и
зелених флаша, знај да то нису сокови од лимуна, наранџе и
кивија, него хемијске формуле залирене водом! Док их пијеш,*

чуло укуса ужива, ни чуло мириса није равнодушно, али је јетра запањена! Кад освежавајућа хемикалија доспе у јетру, лабораторију организма, ова се зграние! Не може да верује чиме си је почастио!

Познајем директора фабрике сокова свих боја "Спектар". Он и жена пију зелени, а деца највише воле црвени сок. Тог директора савест не узнемирава. Мирно спава, јер не трује само туђу децу, него и своја два сина и кћер, себе и буџмасту супругу.

*

Ух, једва сам навикао на лимунаду, и то без шећера. Са изворском водом. Тражите, лепо, минералну негазирану и пола лимуна. Да вас утешим: попио сам и ја, док сам био глупљи, стотине литара лажних сокова свих боја... Уживао сам да мешам боје. Жута и црвена дају наранџасту, црвена и плава – љубичасту, плава и жута – зелену... Док сам испијао ове страхоте, бивао сам све бољи из ликовног... Мама ме је упозорила да, ако тако наставим, нећу доживети да будем сликар... Схватио сам поруку, и прешао на лимунаду.

*

За овај експеримент није потребан човеколики мајмун, може и кроз мајмунолики. Да таквог мајмуна држиш испред свог телевизора пет дана, и потом га одведеш у самопослугу, убацио би ти у корпу омекшивач "Маслачак", капи за прехладу "Шмрц", фарбу за косу и крзно "Луција", и успут би уплатио "лото"!

*

Јао! Ја сам јуче натерао тату да уплатимо "лото"! Пажљиво смо одабрали седам бројева – наш, мамин, сестрин, бабин, дедин и теткин дан рођења. Тиме нисам мислио ништа лоше. Само желим да добијемо милион евра. То је страшно велик новац, каже мама, збунио би нас. Она више воли миран живот, него богаташки. Тата каже да би се тек као богаташ смирио.

Сад сам се сетио! И наш тата је жртва реклама!
”Јелен“ пиво, ”Лав“, ”МБ“, ”Никшићко“, ”Вајферт“...
Нико није победио у татиној свести. Пије сва ова пива,
равноправно.

Човек збиља мора да се чува. Дуго сам веровао
да одрасли деци желе добро, да нам приказују рекламе како
би нас на добро навели. А они желе добру зараду! Како да
лажну доброту разликујем од праве? Мама, помози!

Приметио сам да је моје читање успорено зато
што се често препуштам мишљењу. Нека. Не журим.
Признајем да ми ова књига скоро па није досадна. Тиче се
мог живота... Можда не би било лоше да иселимо телевизор
из куће? Како бих живео без четири канала са цртаним
филмовима? Трчао бих у комшилук да их гледам, каже
мајка. ”Треба да пресечеш прикључак у глави за телевизор.“

Као да ја поседујем тако чаробне маказе! Ни тата
не може без телевизора, ни деда, ни баба, ни наставници –
видео сам на екскурзији.

*

*Замишљам како се у широку област реклама
уводи – поштење. Искреност. Замишљам рекламу за
кроасане:*

*Не једите, људи, стално
само здраво, интегрално!*

*Нек понекад ваше тело
преради и штетно јело!*

*Окусите наше слане
”Незаборав“ кроасане!*

*Како би то било лепо! Сањарим. Знам да
поштење у области реклама није могуће. Бар је сањарење
могуће, у свим областима!*

*

– Сине! Душо! Отрчи до продавнице и купи ми хељдино брашно за палачинке! Док ти читаш, да ја печем...
Цем... Цем од кајсија, без шећера. Ево.

– Ух, да се протегнем. Прочитао сам пола књиге.
Знаш, ја и цртеже читам. Удубљујем се у њих. Лепа књига...

У велику оближњу продавницу сам крочио са сасвим другачијим осећањем него раније. Бескрајни низови теглица, флашица, кутијица и кесица нису дело душевних људи који су ту спаковали најбоља средства за мој раст и развој... Како је скупо хељдино брашно! И цем без шећера... Мама воли да купује храну за дијабетичаре, да не би постала дијабетичар.

– Рок! Пази на рок трајања! – и то ми често напомиње.

– Ваљда продавци прате да ли се ближи истек рока трајања неке намирнице...

– Вараш се, не прате увек. Мислим, углавном прате, али се догоди да им понешто промакне...

Нервирају ме сва та мамина упутства! Нека је у праву сто пута! Не желим да се бојим намирница!

– Није то страх, него опрез – рекла би сталожено мајка, и додала:

– Добро знаш да не волим реч *нервира ме*.

– Две речи, мама.

– Две речи *нервира ме* не подносим. Те речи узнемиравају дечје нерве. Пази шта причаш! Пази шта мислиш!

Једва сам чекао да поново зароним у књигу.

*

Да имам уљару, овако бих се рекламирао:

*Упамтите, децо, ово:
најбоље је маслиново!*

*Да имам пекару, користио бих само брашно од
целог зрна пшенице.*

*

Какав човек! Толико је добар. Можда зато ништа нема. Ја волим добре људе који ништа немају. Занимљивији су од људи који имају свашта. Људи који имају свашта не умеју да разговарају са децом. Увек су одсутни и замишљени. Ваљда стално мисле на то своје свашта.

*

*Да имам фабрику дувана, овако бих се обраћао
купцима:*

*Од те ваше цигарете
страдате и ви и дете!*

*Облаци се дима роје,
волите ли дете своје?*

*

И овај би му *бизнис* пропао! У ствари, можда и не би... На свакој кутији цигарета пише да пушење угрожава здравље, па људи опет и последње парице добровољно предају дуванској индустрији!

Чуо сам да није ствар у томе што они *воле да пуше*, него што су, некада давно, *почели да пуше*, па им је тешко да оставе. Стекли су *зависност*. Колико је зависност опака, дочарала ми је тетка. Похвалила ми се да не пуши већ осам година.

– И, јеси ли најзад слободна од те напасти?

Она се замислила, па рекла:

– Могла бих сад да запалим цигарету као да никада нисам престала да пушим! Али, то бих урадила једино ако бих полудела!

Моћ свести. Ето, то је моћ свести, која је некада такође била у власти дувана, објаснила ми је сажето тетка.

Једном је ова иста моја тетка разговарала са правим правцатим наркоманом, тешким зависником од хероина! Питала га је да ли је њој, као зависници од цигарета, могуће да себи представи силу зависности од дроге. Он је посматрао упаљену цигарету у њеној руци, затим је продорно погледао, и рекао:

– Може! Помножите то са двадесет!

Тетка се запањила. Никада у свом животу није удахнула, шмркнула, лизнула, прогутала, ни убризгала никакву дрогу.

Ја сам у научном програму видео дрогираног паука који не уме да исплете своју мрежу!

*

Да имам штампарију, штампао бих само књиге за дечаке и девојчице, које би им помагале да што безболније одрастају и остану добри. У тим књигама бих стално позивао децу на будност: Не дајте да вас живот превари! Одолевајте искушењима! Живот служи свему; чак и томе да добру децу, лагано и лукаво, преобрази у средње и лоше људе... Лоши људи не могу бити срећни! Лоши људи су срећни само у лошим филмовима!

*

Ја бих се запослио у овој његовој штампарији! Прочитао бих сваку књигу, још у рукопису!

– Мама! Нећу киндер-јаја! Дај ми четири мандарине, за Матију, Лару, Тадију и мене. Најпре сам хтео да им дам по једно киндер-јаје, иако ме је страшно занимало које су све играчке унутра... Боље су мандарине! Здравље су. Осим тога, са мандаринама ми је лакше да будем добар, јер не садрже играчкице...

– Већ си прочитао књигу?

– Не. Жао ми је да одмах све прочитам. Брже читам књиге које ми се мање свиђају.

– Ова је стварно кратка...

– И слатка! Одох да покрцкам лишће по дворишту, а после ћу да се бацам на математику.

(Математиком *билдујем* мозак. Волим је као што деда воли укрштене речи.)

*

Пре него што почнеш да гледаш филм чији ти је наслов рекламама утиснут у мозак, ослушни његов звук. Ако чујеш шкрипу, цику, треску, дреку, ломљаву и пуцњаву, молим те, одустани од филма. Оставиће ти ружан талог, због којег ћеш се трзати у сну. Препуштај се само оним филмовима које су створили паметнији и бољи људи од тебе.

Најлепше је кад редитељ и сценариста имају изразит смисао за хумор. Много ћеш се смејати, а смех је здрав. Толико је здрав, да ће нам лекари ускоро издавати рецепте на којима пише: ПОЛА САТА СМЕЈАЊА, ТРИ ПУТА ДНЕВНО!

*

– Сине!
– Читам, тата.
– Још имаш снаге?... Ја немам. Данас сам се баш уморио... Лаку ноћ.
– Лаку ноћ!

Тата се бори за наш живот, а ми га живимо.

Сутра ми је тежак дан у школи, али ја сам га претворио у лак. Све сам научио.

Давно сам се досетио како се тешки школски дани претварају у лаке. Нисам очаран многим лекцијама, али се трудим да их савладам, зато што се тако *осваја слобода*. Научим шта морам, и избегнем мамину рафалну паљбу:

– Срамота! Твоје школско градиво је подешено према твојој памети! У питању је *нерад*! Пристани на рад, биће ти лакши живот! Рад је неизбежан! Лето је најгоре годишње доба за рад! Нећеш ваљда на поправни?!

Све ово је изговорила кад сам, једном у животу, добио јединицу, из српског, зато што нисам прочитао књигу по избору.

Избор је био преширок!

Одложио сам тешку одлуку, укључио телевизор, и занео се гледајући *ТВ шоп*.

Та емисија није здрава. После ње смо увек убеђени да нам у кући још нешто недостаје. Ове године смо већ купили ”Воћкомат“, усисивач ”Самоход“ и специјалне мекане јастуке за тврдоглаве... Запазио сам да све те ствари, чим сиђу са екрана у наш дом, помало губе моћ.

Хеј, хеј, хеј! (Ја то самог себе опомињем.)
Остале су ти свега две стране књиге о програмирању неотпорних мозгова...

*

Опседа ме поштење у рекламама:

*ПРЕЧИЦОМ ДО ШЛОГА! ПИЈТЕ РЕДОВНО
НАШЕ ПУНОМАСНО МЛЕКО ”ХОЛЕСТЕРОЛ“!*

*АКО ВАМ ЈЕ ЖИВОТ ДОЈАДИО, КУПУЈТЕ НАШЕ
МЕСНЕ ПЕРЕРАЂЕВИНЕ! НЕЋЕТЕ ДУГО!*

*КРОМПИРИЋИ ПРЖЕНИ У ДУБОКОМ УЉУ,
ТРИНАЕСТИ ПУТ! ГРИЦКАЈТЕ И УЖИВАЈТЕ! ВАША ЈЕТРА
ИМАЛА ЈЕ И ГОРИХ ТРЕНУТАКА!*

*У НАШИМ СЛАТКИШИМА НЕМА НИЧЕГ ШТО ЈЕ
ПОТРЕБНО ЗА РАСТ И РАЗВОЈ ВАШЕ ДЕЦЕ, АЛИ СУ ВЕОМА
УКУСНИ. СВРАТИТЕ У ПРОДАВНИЦУ ”МЉАЦ“, ПРЕПУНА ЈЕ
ЧОКОЛАДНИХ ШТЕТОЧИНА!*

*Знаете ли чијим рекламама треба веровати?
Бакиним!*

*– Погледај како ми се разбокорила ова зелена
салата! А тек јагоде! Слатке су као мед, не треба им илаг!*

Кромпир ми дивно напредује. Непрсан! Златицу сам рукама скидала са лишћа!

Бакине рекламе су поштене, јер њен циљ није да заради новац, него да нахрани унуче здравом храном. Баку покреће љубав.

Као и мене.

(Октобар 2006)